

Psycholingvistika

Přirozený jazyk, komunikace zvířat

Vlastnosti lidského jazyka

- Vokálně-auditorní kanál
- Arbitrárnost
- Sémantičnost
- Kulturní přenos
- Spontánní užití
- Střídání rolí v dialogu
- Možnost mluvit o vzdáleném v čase a prostoru

Vlastnosti lidského jazyka

- strukturovanost (jen lidé)
- kreativita (jen lidé)
- dvojí artikulace:
- dvě úrovně struktury jazyka:
  - první připouští členění do významových jednotek (morfémy, slova);
  - druhá představuje rozklad na jednotky, které význam nenesou (fonémy).

Přizpůsobení člověka jazyku

Adaptace je vlastnost organismu prospívající jeho biologické zdatnosti (přežití, potomstvo). Adaptací na proměnu prostředí, kterou bylo vysychání východní Afriky a proměna pralesů na savanu, byla schopnost chodit po dvou a uvolnit si ruce.

Exaptace je využití systému k jinému účelu, než vznikl. Čtení a psaní využívá oblasti mozku, které se vyvinuly k rozlišování tvarů.

Přizpůsobení člověka jazyku

- hrtan, zuby, rty
- vzpřímená postava, volná ústa
- dýchání
- vývoj mozku
- zrcadlové neurony (svou aktivitou zrcadlí činnost, na niž se subjekt dívá)

7 kroků k jazyku

- 1) schopnost něco uchopit (aparát ruky a neuronální systém)
- 2) systém zrcadlových neuronů
- 3) systém napodobování úchopu
- 4) systém složitého napodobování
- 5) vznik komunikačního systému pomocí gest
- 6) vznik řeči
- 7) vznik jazyka, pralidštiny

Brocova oblast

Zvuky primátů – jiná oblast v mozku.

Zrcadlové neurony v levé hemisféře, mj. i v levém dolním čelním laloku.

1861 Brocova oblast: Francouz Pierre Paul Broca

Brocova (neplynulá, motorická) afázie:

7 slov za minutu, křaplavý přízvuk, ale porozumění neporušeno. Agramatismus.
Úroveň psaní odpovídá řeči.

Wernickeova oblast

Němec Karl Wernicke: oblast na pomezí levého spánkového a temenního laloku.

Wernickeova (senzorická) afázie:

plynulá řeč, špatná pojmenovávání i chápání, opakování. Správná výslovnost, věty jsou přiměřeně dlouhé, rytmické a melodické. Nesmyslné slabiky či slova (parafázie). Psaní se podobá úrovni mluvené řeči.

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Afasie>

Nový přístup

Nejedná se o centra, ale o uzly složité neuronální sítě rozložené v obou hemisférách, s levostrannou převahou u většiny lidí.

U praváků je dominantní téměř vždy levá hemisféra, u leváků pouze v 70 %.

Doporučená literatura:

František Koukolík: Před úsvitem, po ránu
(část věnovaná jazyku)

Jean Aitchison: The Articulate Mammal
(část věnovaná komunikaci zvířat)